

STRAFRECHT

STRAF(PROCES)RECHT

AAK20106578

Mr. J.M.W. Lindeman

Wetgeving

1 Kamerstukken en Handelingen

1.1 32 123 VI, nr. 117 – Brief van Minister van Justitie over eindrapportages Programma Versterking Opsporing en Vervolging (PVOV)

In deze brief biedt minister Hirsch Ballin de eindrapportages aan die de politie, het openbaar ministerie en het Nederlands Forensisch Instituut hebben gemaakt in het kader van het PVOV. Na de commotie die de gerechtelijke dwaling in de Schiedammer parkmoord veroorzaakte en het indringende onderzoek dat de Commissie-Posthumus naar aanleiding daarvan heeft gedaan, werd een groot-schalig verbeterprogramma nodig geacht. De nu verschenen rapportages brengen van dat programma verslag uit. De minister hierover:

'Belangrijke maatregelen die zijn ingevoerd zijn de professionalisering van de Teams Groot-schalige Opsporing (TGO), herbeoordeling van onderzoeken die nog niet tot een rechterlijke uitspraak hebben geleid door deskundigen van buiten het korps of het parket (review) en het organiseren van tegenspraak die bestaat uit het intern georganiseerd en op een gestructureerde wijze doorlopend toetsen van beslissingen door niet bij het onderzoek betrokken medewerkers. Bij de politie zijn tal van veranderingen in gang gezet op het gebied van leiderschap, kwaliteit, opleiding, innovatie en procesgericht werken. Bij het NFI zijn onder meer de forensische samenwerking in de opsporing met de politie en "duidelijker rapporteren" een succes.'

De rapporten, die als bijlage bij de brief zijn te raadplegen, bieden uiteraard een veel gedetailleerder beeld van de maatregelen die zijn genomen en zijn, net als het rapport van de Commissie-Posthumus destijds, verplichte kost voor eenieder die in de strafrechtspraktijk actief is.

1.2 32 468 – Herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken

In dit wetsvoorstel wordt, in het kader van het hierboven al vermelde programma Versterking Opsporing en Vervolging, regelgeving voorgesteld betreffende de processtukken in strafzaken. Ofwel: regels omtrent het dossier. Eigenlijk kan niet echt gezegd worden dat de regels worden herzien; naast van het inzagerecht (art. 30 Sv e.v.) en de verbaliseringsplicht (art. 152 Sv) is er tot op heden weinig geregeld over het dossier. Het voorstel bevat onder meer de volgende onderdelen, waarbij op een aantal punten wordt gecodificeerd wat reeds in jurisprudentie was uitgemaakt:

- een precisering van de verbaliseringsplicht;
- een versterking van de rechtspositie van de verdachte bij de samenstelling van de processtukken;
- een wettelijke verankering van de verantwoordelijkheid van de Officier van Justitie voor de samenstelling van het procesdossier tijdens het opsporingsonderzoek;

- een omschrijving in de wet van het begrip processtukken;
- de introductie van de bevoegdheid om bepaalde informatie buiten de processtukken te laten en de verstrekking van afschriften te beperken, indien gewichtige belangen daartoe nopen.

Ondanks dat de officier van justitie de eindverantwoordelijke is met betrekking tot de samenstelling van het dossier, krijgt de rechter-commissaris in het voorstel ook een nadrukkelijke, toezichthoudende rol, dit in aansluiting op het wetsvoorstel 'versterking positie rechter-commissaris' (besproken in *Katern* 113).

In *Delikt en Delinkwent* heeft Franken het (toen nog concept-)wetsvoorstel reeds becommentarieerd (A.A. Franken, 'Regels voor het straf dossier', *DD* 2010, 24, p. 403-418). Zijn eerste belangrijke kritiekpunt: wie controleert de Officier van Justitie? De rechter-commissaris heeft weliswaar op een aantal punten de bevoegdheid om zich met het dossier te bemoeien, maar de daadwerkelijke selectie van wat in het dossier komt te zitten blijft in handen van de Officier van Justitie. Een tweede punt van kritiek is dat ook in dit wetsvoorstel geen aandacht wordt besteed aan de kwestie dat het overgrote deel van het dossier bestaat uit door opsporingsambtenaren samengestelde processen-verbaal. Helaas blijkt af en toe dat hetgeen in het proces-verbaal is vastgelegd niet overeenkomt met wat er daadwerkelijk is gebeurd. Overigens is de hieronder te bespreken aanwijzing auditieve en audio-visuele registratie verhoren een begin van een oplossing van dit probleem.

1.3 32 475 – Verruiming mogelijkheden tot opsporing en vervolging van internationale misdrijven

Met dit wetsvoorstel wordt beoogd de wettelijke knelpunten van het juridisch instrumentarium voor opsporing en vervolging van internationale misdrijven zo veel mogelijk weg te nemen. Daartoe worden onder meer de volgende wijzigingen voorgesteld:

- het verlenen van terugwerkende kracht aan zgn. secundaire universele rechtsmacht (t.o.v. iedere verdachte die zich in Nederland bevindt, ongeacht zijn nationaliteit en ongeacht de *locus delicti*) voor het misdrijf genocide (art. 21 Wet internationale misdrijven; Wim);
- de verruiming van de mogelijkheden voor uitlevering voor het misdrijf genocide en oorlogsmisdrijven in een niet-internationaal gewapend conflict; en
- het creëren van de mogelijkheid van overname van strafvervolging van een internationaal gerecht.

Met name de terugwerkende kracht voor de veel ruimere rechtsmacht voor het misdrijf genocide is een interessante wijziging. De huidige regelgeving biedt met betrekking tot bepaalde vóór 1 oktober 2003 (de datum waarop de wet internationale misdrijven in werking is getreden, welke wet in de zogenaamde secundaire universele rechtsmacht voorziet)

gepleegde feiten maar in zeer beperkte mate rechtsmacht. Het Landelijk Parket, de nationale recherche en het KLPD lopen tegen die beperking aan. Het gaat dan met name om vreemdelingen die in Nederland willen verblijven en die zich bijvoorbeeld in Rwanda (genocide in 1994), Irak (gifgas-aanvallen eind jaren 80), Afghanistan (oorlogen tussen 1978 en 1992) of voormalig Joegoslavië schuldig hebben gemaakt aan internationale misdrijven. Nu wordt voorgesteld om de uitgebreide rechtsmacht vanaf 24 oktober 1970 (de inwerkingtreding van de Uitvoeringswet genocideverdrag) te laten gelden. De Minister gaat in de MvT uitgebreid in op de bezwaren die uit het oogpunt van het legaliteitsbeginsel tegen deze wetswijziging zouden kunnen worden opgeworpen.

1.4 32 438 – Wijziging *Wahv i.v.m. administratief-rechtelijke handhaving Wam*.

Met dit wetsvoorstel wordt beoogd de Wet aansprakelijkheidsverzekering motorrijtuigen (Wam) onder het toepassingsbereik van de Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften (Wahv) te brengen. Het OM wil namelijk de handhaving van artikel 30 lid 2 Wam (de verplichting een aansprakelijkheidsverzekering voor een motorrijtuig af te sluiten) intensiveren. Door toepassing van de Wahv (ook wel de wet-Mulder genoemd) is een intensievere handhaving van deze verplichting mogelijk. De Wahv wordt reeds gebruikt voor de handhaving van vele verkeersovertredingen (en andere ‘minor-offences’).

2 Staatsblad

2.1 Stb. 2010, 270 – *Aanpassingen Tbs met voorwaarden*.

Deze wetswijziging, die op 1 september 2010 in werking is getreden (Stb. 2010, 308), strekt ertoe enkele aanpassingen te realiseren ten aanzien van de maatregel van terbeschikkingstelling met voorwaarden. Hierdoor wordt enerzijds de veiligheid voor de samenleving bij de tenuitvoerlegging van de Tbs met voorwaarden beter gewaarborgd. Anderzijds kan effectiever van de maatregel gebruik worden gemaakt en kan aldus de instroom in de Tbs met dwangverpleging worden beperkt.

De maximale duur van de Tbs met voorwaarden wordt verlengd tot 9 jaar (art. 38e lid 2 Sr). De gevangenisstraf die kan worden opgelegd in combinatie met Tbs met voorwaarden wordt verhoogd van drie tot vijf jaar (art. 38 lid 2 Sr), maar als de gevangenisstraf langer dan drie jaar is, moet de rechter wel de aard van de zorgverlening vastleggen (art. 38 lid 3 Sr).

Verder wordt een bevoegdheid voor de rechter geschapen om te bepalen dat de maatregel onmiddellijk ten uitvoer kan worden gelegd.

Ten slotte wordt voorzien in een regeling die het mogelijk maakt personen aan wie Tbs met voorwaarden is opgelegd tijdelijk onder dwang op te nemen, zonder dat de Tbs met voorwaarden op grond van artikel 38 van het Wetboek van Strafrecht (Sr) wordt omgezet in een tbs met dwangverpleging, ook wel aangeduid als de ‘tijdelijke crisisopname’ (art. 509jbis Sv).

2.2 Stb. 2010, 291 – *Wet Versterking van de positie van het slachtoffer in het strafproces (Stb. 2010, 1)*.

Deze wet (zie *Katern 114*) treedt op 1 januari 2011 in werking.

2.3 Stb. 2010, 320 – *Wet kraken en leegstand*

Deze wet, waaraan in meerdere *Katernen* al aandacht is besteed, trad op 1 oktober 2010 in werking (Stb. 2010, 321).

3 Staatscourant

3.1 Stc. 2010, 11804 – *Aanwijzing verstrekking van strafvorderlijke gegevens voor buiten de strafrechtspleging gelegen doeleinden (aanwijzing wet justitiële en strafvorderlijke gegevens)*

Deze belangrijke aanwijzing bevat een regeling met betrekking tot het verstrekken van strafvorderlijke gegevens aan derden. De aanwijzing bevat enerzijds een stuk wetsinterpretatie en anderzijds geeft de aanwijzing aan in welke gevallen en onder welke voorwaarden en aan wie het Openbaar Ministerie het tot zijn taak rekent om informatie te verstrekken.

In de aanwijzing wordt een aantal beginselen geformuleerd: verstrekking is een bevoegdheid, geen plicht; verstrekking moet een zwaarwegend algemeen belang dienen en is dus niet een algemene service; verstrekking vindt in beginsel pas plaats nadat er in de zaak ten behoeve waarvan de gegevens primair door het OM waren vergaard een vonnis is van een strafrechter; verstrekking kan op eigen initiatief van het OM, dan wel op verzoek plaatsvinden; er zal een proportionaliteits- en subsidiariteitstoets moeten plaatsvinden; bij contra-indicaties (bijvoorbeeld vrijspraak van de verdachte) wordt in beginsel niet verstrekt; ook aan journalisten wordt op basis van deze aanwijzing niet verstrekt. Verder geldt de aanwijzing niet voor situaties waarvoor een wettelijke verplichting bestaat tot het verstrekken van gegevens.

De aanwijzing bevat in §IV.3 een stroomschema aan de hand waarvan kan worden bepaald of verstrekking van gegevens mogelijk is.

Op basis van artikel 39f lid 1 Wjsg kunnen voor de aldaar genoemde doelen in ieder geval aan de volgende personen en instanties strafvorderlijke gegevens worden verstrekt:

Ten behoeve van het voorkomen en opsporen van strafbare feiten (aan o.m. KNVB, Hulpverleningsinstanties op het terrein van de criminaliteitspreventie, opsporingsambtenaren, burgemeesters, de Ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie, OV-bedrijven); ten behoeve van het handhaven van de orde en veiligheid (aan o.m. KNVB, burgemeesters en eerder genoemde ministers, OV-bedrijven); ten behoeve van het uitoefenen van toezicht op het naleven van regelgeving (aan o.m. bestuursorganen als Belastingdienst, inspecties, bijzondere opsporingsdiensten, DNB, AFM etc., curatoren), ten behoeve van het nemen van een bestuursrechtelijke beslissing (aan o.m. (lokale) overheidsinstanties); ten behoeve van het beoordelen van de nood-

zaak tot het treffen van een rechtspositionele of tucht-rechtelijke maatregel (o.m. aan overheden als werkgever, deken van de Orde van Advocaten); het verlenen van hulp aan slachtoffers en anderen die bij een strafbaar feit betrokken zijn (aan o.m. slachtoffers, bureau slachtofferhulp, raad voor kindbescherming).

De aanwijzing bevat verder nog regelingen met betrekking tot bijzondere restcategorieën, wetenschappelijk onderzoek en dergelijke. Ook is er een aantal bepalingen m.b.t. rechtsbescherming opgenomen.

3.2 Stcrt. 2010, 11885 – Aanwijzing auditief en audiovisueel registreren van verhoren van aangevers, getuigen en verdachten

In deze aanwijzing, die op 1 september 2010 in werking is getreden, wordt geregeld in welke gevallen beeld- en/of geluidsopnamen moeten worden gemaakt van door een opsporingsinstantie af te nemen verhoren. Het is een belangrijke aanwijzing, die beoogt duidelijkheid te scheppen in een tot voorkort grotendeels niet gereguleerd terrein.

Het maken van een *auditieve registratie* van verhoren is nu verplicht bij alle misdrijven die strafbaar zijn gesteld in het Wetboek van (Militair) Strafrecht als:

- er een overleden slachtoffer is;
- de strafbedreiging 12 jaar of meer bedraagt;
- de strafbedreiging minder dan 12 jaar bedraagt en er sprake is van evident zwaar lichamelijk letsel;
- het gaat om een zedendelict met een strafbedreiging van 8 jaar of meer of om seksueel misbruik in een afhankelijkheidsrelatie.

Audiovisuele registratie is verplicht als:

- de verhoorder tijdens de uitvoering van het verhoor wordt ondersteund door een gedragsdeskundige; of
- de persoon die wordt verhoord kwetsbaar is én er sprake is van een hierboven genoemd misdrijf;
- een getuige wordt gehoord door een gedragsdeskundige.

De aanwijzing bevat verder enkele bepalingen met betrekking tot overige situaties waarin het opnemen van het verhoor wenselijk zou kunnen zijn, de opslag- en bewaartermijn en overgangsrecht.

Jurisprudentie

EHRM 14 september 2010 – Sanoma t. Nederland
De Grand Chamber van het EHRM heeft, in tegenstelling tot de kamer die op 31 maart 2009 uitspraak deed (zie *NJ 2009*, 450 m.nt. E.J. Dommering en *EHRC 2009*, 70 m.nt. Nieuwenhuis) in deze zaak een schending van artikel 10 EVRM aangenomen.

De politie wilde beeldopnamen hebben die journalisten van *Autoweek* van straatraces hadden gemaakt. Het vermoeden was dat een bij de straatrace gebruikte auto ook was gebruikt bij een ramkraak. Op grond van artikel 96a Sv werd uitlevering gevorderd van de CD-rom met het beeldmateriaal. *Autoweek* weigerde. Het OM dreigde ver-

volgens met bevrozing van de redactielokalen en met gehele doorzoeking daarvan. Tevens werd de hoofdredacteur enige tijd vastgehouden. Uiteindelijk werd, na (niet wettelijk vereiste) tussenkomst van de rechter-commissaris, de redactie bewogen om de beelden af te staan.

Oordeelde de kamer van het Hof in 2009 nog dat het hier een bij wet geregelde inbreuk op de persvrijheid was, die noodzakelijk was in een democratische samenleving, de Grand Chamber denkt daar dus anders over.

De Nederlandse wetgeving kent aan journalisten geen speciale bescherming toe voor het geval dat een vordering tot uitlevering van voor inbeslagneming vatbare voorwerpen wordt gedaan (art. 96a Sv). De traditionele geheimhouders (artsen, geestelijken, advocaten, etc.) hoeven aan een dergelijk bevel niet te voldoen, maar de journalist dus wel.

Dergelijke regelgeving voldoet volgens de Grand Chamber niet aan de eis van *foreseeability* en is niet verenigbaar met de *rule of law*: nu het bevel zonder tussenkomst van een onafhankelijke rechter gedaan kan worden, kan een journalist dus willekeurig door een opsporingsambtenaar worden gedwongen zijn materiaal af te staan. Dit staat de persvrijheid en de bronbescherming van journalisten in de weg.

Dat betekent dat journalisten in de strafwet beter beschermd moeten worden. Na de affaire Voskuil (*EHRM 22 november 2007*, *NJ 2008*, 216 m.nt. E.J. Dommering, *EHRC 2008*, 20 m.nt. Nieuwenhuis) is dit de tweede keer in korte tijd dat de bejegening van journalisten door de Nederlandse strafrechtelijke autoriteiten door het EHRM wordt gekraakt en ook in niet malse bewoordingen. De Minister van Justitie heeft dan ook wetgeving aangekondigd (deze regelgeving was al in de maak). De (pas later in werking getreden) 'Aanwijzing toepassing dwangmiddelen journalisten' (*Stcrt. 2002*, 46) biedt namelijk ook onvoldoende bescherming: daarin wordt de parketleiding (dus: de Hoofdofficier van Justitie) aangewezen als te consulteren instantie in het geval artikel 96a Sv jegens journalisten gaat worden gebruikt.

Waarschijnlijk ten overvloede: de uitspraak betekent dus niet dat artikel 96a Sv in het geheel niet deugt: alleen de toepassing ervan jegens journalisten is in strijd met artikel 10 EVRM.

HR 13 juli 2010, LJN: BM0787 en LJN: BM2471 – Bewijs witwassen

De bewijslast met betrekking tot het misdrijf witwassen lijkt toch wel grenzen te kennen. In *BM2471* komt de HR nog tot het oordeel dat er geen sprake is van omkering van de bewijslast: verdachte had een volgens het hof volstrekt ongeloofwaardige verklaring voor de omstandigheid dat hij 200 biljetten van 500 euro bij zich had toen hij op Schiphol, op weg naar Spanje, werd aangehouden. Het is volgens het Hof een feit van algemene bekendheid dat via Schiphol vaak grote bedragen in contanten, die een illegale herkomst hebben, worden uitgevoerd. Het kan dan niet anders dan dat dit geld een illegale herkomst heeft gehad en dat er sprake was van witwassen. De HR gaat dus in dit oordeel mee.

In BM0787 gaat de Hoge Raad echter ook mee in het oordeel van het Hof dat door de verdachte voor de herkomst van eveneens grote geldbedragen een ‘concrete, min of meer verifieerbare en niet op voorhand als volslagen onwaarschijnlijk aan te merken’ verklaring is gegeven.

De verdachte had namelijk verklaard, dat degene die hem het geld had verstrekt heeft verklaard dat het geld voornamelijk afkomstig was uit de verkoop van diens belang in zogenaamde cambio's (wisselkantoren in Nederland en Suriname). De verstrekker van het geld zou jaren deel hebben uitgemaakt van een groep van ondernemers in Suriname die actief was in de cambio's, in de im- en export en in de drankenhandel. Het daarin opgebouwde tegoed liet hij gespreid uitbetalen via de Nederlandse wisselkantoren die deel uitmaakten van het cambio-systeem. Ter zitting is gebleken dat via deze zogenaamde Hawala-banken grote hoeveelheden contant geld circuleren.

Volgens het hof kan nu niet met voldoende zekerheid worden uitgesloten dat de gelden een legale herkomst hadden. De HR keurt dit goed. Dit zijn uiteraard zeer feitelijke beslissingen, maar de zorg dat de witwasbepaling bijkans een onbeperkt bereik heeft, blijkt dus niet altijd bewaardheid te worden.

HR 13 juli 2010, LJN: BM2452 (NJ 2010, 515), HR 5 oktober 2010, LJN: BN1728 – Unus testis nullus testis

Met een aantal arresten (ook in deze rubriek al besproken) heeft de HR vorig jaar het beginsel ‘een getuige is geen getuige’ weer op de kaart gezet. De soms al te beperkte invulling die feitenrechters aan deze bewijsregel geven, wordt, lijkt het, sindsdien extra kritisch bekeken. Dit is niet de plaats om uitgebreid in te gaan op deze ontwikkeling, maar wel om nog twee uitspraken te signaleren, met name omdat de HR zelf aangeeft dat aan de hand van de casuïstiek zal moeten blijken waar de grens ligt.

In de uitspraak van 13 juli, een zedenzaak, oordeelt de HR dat de verklaring van het slachtoffer alleen, hoezeer die volgens uitgebreide motivering van het hof ook betrouwbaar is, onvoldoende is voor bewezenverklaring. De in de verklaring gerelateerde feiten en omstandigheden vinden immers geen steun in ander bewijsmateriaal. Het hof heeft in zijn motivering enkel over de betrouwbaarheid van de getuigenverklaring geoordeeld en niet over de vraag of de verklaring van de getuige steun vond in andere bewijsmiddelen. Het is een voor de hand liggende beslissing, maar wel een die nog eens pijnlijk duidelijk maakt dat het in zedenzaken soms zo goed als onmogelijk is om tot een sluitende bewezenverklaring te komen.

Het arrest van 5 oktober betreft eveneens een zedenzaak. Ondanks het feit dat ook enkel het slachtoffer kan verklaren dat iemand haar zijn geslachtsdeel heeft laten zien en andere getuigen dit niet hebben waargenomen, oordeelt de HR, anders dan de A-G, dat hier wel voldoende steunbewijs voorhanden is. Dit oordeel wordt inhoudelijk echter niet onderbouwd, anders dan dat de suggestie wordt gewekt dat het Hof nu wél gemotiveerd heeft waarom de verklaring steun vindt in andere bewijsmiddelen.

Zoals Borgers in zijn annotatie bij het arrest van 13 juli 2010 (in *NJ* 2010, 515) al aangeeft, is het jammer dat de casuïstiek tot dusver weinig verhelderend is met betrekking tot de *unus testis nullus testis*-regel. Dit terwijl de HR dus zelf aangeeft dat het vooral de casuïstiek is die ons meer inzicht zal moeten geven. Het recente arrest van 5 oktober 2010 biedt wat dat betreft ook niet veel verbetering.

HR 6 juli 2010, LJN: BL9001 (NJ 2010, 509); BM4303 (NJ 2010, 510); BM5077 (NJ 2010, 511) – afwijzen verzoek horen ‘kwetsbare’ getuigen

Deze in *NJ* door Schalken geannoteerde arresten lijken een wat stringenter beoordeling van de HR te laten zien als het gaat om de gronden waarop het verzoek om ‘kwetsbare’ getuigen te horen kan worden afgewezen. In zedenzaken is dit altijd een heikel punt, met name wanneer de slachtoffers minderjarig zijn. Het belang van het slachtoffer om niet nog een keer met dezelfde ellendige zaak te worden geconfronteerd wordt dan vaak zwaarder gewogen dan het belang van de verdachte om het slachtoffer nogmaals te kunnen verhoren. Als compensatie wordt dan de gelegenheid geboden om de (tegenwoordig bijna standaard) gemaakte audiovisuele registratie van de zgn. studioverhoren door deskundigen te laten onderzoeken en om de opsporingsambtenaren die de verhoren hebben afgenomen ter zitting te horen. Het biedt de feitenrechter de gelegenheid om getuigenverklaringen van getuigen die niet direct door de verdediging konden worden gehoord toch als bewijs te kunnen gebruiken.

De HR lijkt in de onderhavige jurisprudentie, nu wel een betere onderbouwing te vergen van het veronderstelde risico van het andermaal als getuige optreden in de strafzaak door het slachtoffer: dit moet met concrete feiten en omstandigheden worden onderbouwd in plaats van veronderstellenderwijs.

De vraag blijft echter of de ook in deze arresten niet uitgesloten praktijk van het veroordelen op basis van getuigenverklaringen van getuigen die niet ondervraagd konden worden, niet in strijd is met artikel 6 EVRM. Schalken gaat hier in zijn annotatie uitgebreid op in; hij vermoedt dat de Nederlandse praktijk in Straatsburg niet altijd genade zal vinden.

De oplettende lezer is inmiddels opgevallen dat de problematiek omtrent de *unus testis nullus testis*-regel en die omtrent de grenzen aan het getuigenbewijs nauw met elkaar samenhangen. Zie daarvoor weer de annotatie van Borgers bij het hierboven al behandelde arrest HR 13 juli 2010, *NJ* 2010, 515.

HR 12 oktober 2010, LJN: BM4211 – Geen stelselmatige observatie

Jurisprudentie waarin de vraag wordt beantwoord of observatiegedrag van opsporingsinstanties ‘stelselmatig’ was of niet, is schaars. De relevantie van de vraag houdt uiteraard verband met het feit dat voor stelselmatige observatie een bevel van de Officier van Justitie is vereist (art. 126g Sv) en voor niet-stelselmatige observatie niet. In de onderhavige zaak is bij een gemeente de melding binnen-

gekomen dat een persoon zou samenwonen in plaats van alleen, wat relevant zou zijn voor de door die persoon genoten uitkering. Gedurende ruim vier maanden wordt in totaal 38 keer vanaf de openbare weg gekeken of de auto van de 'inwoner' in de buurt van het huis van de verdachte gesignaleerd kon worden. Van die 38 keer is een enkele keer op een andere locatie gekeken en één keer is verdachte van woonplaats Zoetermeer naar Den Haag gevolgd. Het Hof oordeelt dat dit geen stelselmatige observatie was: het betrof steeds kortdurende waarnemingen, die beperkt zijn gebleven tot de gedragingen van de verdachte die zich in het openbaar afspeelden. De waarnemingen hadden dus geen betrekking op een situatie waarin de verdachte mocht verwachten onbevangen zichzelf te kunnen zijn. De persoonlijke levenssfeer van de verdachte is dus niet in relevante mate aangetast, terwijl evenmin kan worden gezegd dat door de steekproefsgewijs gedane waarnemingen een min of meer compleet beeld is ontstaan van aspecten van verdachtes privéleven. Een op artikel 126g Sv gegrond bevel was dus niet nodig voor deze – uit de taak van een buitengewoon opsporingsambtenaar (ex. 142 Sv) voortvloeiende – activiteiten.

De Hoge Raad doet de op dit oordeel betrekking hebbende cassatieklacht af met een artikel 81 RO-redenering.

Gegronde bewijsklachten

Een voor mijn gevoel bovengemiddeld aantal arresten van de HR gaat de laatste tijd over gegronde bewijsklachten. Het lijkt of de Hoge Raad toch wat kritischer kijkt naar de vraag of de bewezenverklaring wel gedragen wordt door de door de rechter gebezigde bewijsmiddelen. In het licht van het thema 'gerechtelijke dwalingen' lijkt dit een gezonde ontwikkeling (en ook overigens natuurlijk). Onderstaand een aantal recente voorbeelden, waarin duidelijk te zien is dat het doorgaans toch vooral slordigheden betreft. Deze zullen na terugwijzing of verwijzing wel weer rechtgebred kunnen worden, maar het hóórt natuurlijk eigenlijk niet.

- HR 14 september 2010, LJN: BM8062 (gegronde bewijsklacht m.t.b. opzet op het onjuist doen van belastingaangifte);
- HR 14 september 2010, LJN: BM4091 (gegronde bewijsklacht m.b.t. periode ten laste gelegde feit);
- HR 14 september 2010, LJN: BL7675 (gegronde bewijsklacht m.b.t. tijdstip overval op supermarkt);
- HR 21 september 2010, LJN: BM9100 (gegronde bewijsklacht m.b.t. vraag of verdachte auto daadwerkelijk gestolen heeft; is hij heler of steler?);
- HR 28 september 2010, LJN: BM9922 (uit bewijsmiddelen volgt niet dat verdachte heeft gereden zonder rijbewijs);
- HR 5 oktober 2010, LJN: BN1713 (Hof had niet tot bewezenverklaring van medeplegen kunnen komen);
- HR 5 oktober 2010, LJN: BN1700 (uit bewijsmiddelen kan niet worden afgeleid dat gevaar voor zwaar lichamelijk letsel voor anderen te duchten was);
- HR 5 oktober 2010, LJN: BN0025 (uit bewijsmiddelen volgt niet dat een woning was gelegen aan het in de bewezenverklaring genoemde adres);

- HR 5 oktober 2010, LJN: BM6845 (uit bewijsmiddelen volgt niet dat een auto toebehoorde aan X en van merk Y was).
- HR 12 oktober 2010, LJN: BN4319 (uit bewijsmiddelen volgt niet dat in voor gezamenlijk gebruik bestemde keuken aangetroffen MDMA aan verdachte toebehoorde).

HR 5 oktober 2010, LJN: BL5629 – (1) Opsporingsoptreden in het buitenland; (2) verbaliseringsplicht

In dit arrest geeft de HR een overzicht aangaande de beoordeling van verweren met betrekking tot de rechtmatigheid van opsporingsonderzoek of van onderzoek in de daaraan voorafgaande fase in het buitenland.

Ten aanzien van onderzoekshandelingen uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van buitenlandse autoriteiten van een andere tot het EVRM toegetreden staat, is de taak van de Nederlandse strafrechter ertoe beperkt te waarborgen dat de wijze waarop van de resultaten van dit onderzoek in de strafzaak tegen de verdachte gebruik wordt gemaakt, geen inbreuk maakt op zijn recht op een eerlijk proces, als bedoeld in artikel 6 EVRM. Het behoort niet tot de taak van de Nederlandse strafrechter om te toetsen of de wijze waarop dit onderzoek is uitgevoerd strookt met het in het betreffende land geldende recht; hierbij wordt uitgegaan van het vertrouwensbeginsel (dat andere lidstaten het EVRM respecteren).

Ten aanzien van onderzoekshandelingen in het buitenland uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de Nederlandse autoriteiten, dient de Nederlandse strafrechter te onderzoeken of de Nederlandse rechtsregels die dat optreden normeren – waarvan artikel 6, 8 en 13 EVRM deel uitmaken – zijn nageleefd. Of het volkenrecht door de Nederlandse opsporingsambtenaren is nageleefd in die zin dat geen inbreuk is gemaakt op de soevereiniteit van de staat waarin is opgetreden, is in de strafzaak tegen de verdachte in beginsel niet relevant. Het volkenrecht vormt op zichzelf geen beletsel voor vormen van samenwerking tussen bevoegde autoriteiten van verschillende staten die geen grondslag vinden in een verdrag.

Op een verweer met betrekking tot de rechtmatigheid van onderzoek in het buitenland zijn de door de HR eerder in het kader van artikel 359a Sv geformuleerde uitgangspunten van toepassing (HR 30 maart 2004, LJN: AM2533).

Met betrekking tot de in artikel 152 Sv neergelegde verbaliseringsplicht stelt de Hoge Raad dat deze ook geldt met betrekking tot de opsporing in het buitenland. De in het Zwolsman-arrest (HR 19 december 1995, NJ 1996, 249) geformuleerde regels gelden dus ook.

Wat dat betreft dus niet veel nieuws onder de zon. Toch twee opmerkingen: ten eerste zegt de HR met zoveel woorden dat proces-verbaal moet worden opgemaakt van 'hetgeen tot opsporing, zoals thans gedefinieerd in artikel 132a Sv, is verricht of bevonden'. Het sinds 1995 aanzienlijk verruimde opsporingsbegrip betekent dus dat de verbaliseringsplicht ook is uitgebreid. Dit is uiteraard weinig verrassend.

Ten tweede: ook de in het Zwolsman-arrest geformuleerde plicht om van aan de opsporing *voorafgaande* activiteiten dusdanig verslag te doen dat in een later stadium nog verifieerbaar hoe is gehandeld, blijft overeind staan. Het is jammer dat de wetgever bij het hierboven al besproken wetsvoorstel 'Herziening regels betreffende de processtukken in strafzaken' deze belangrijke jurisprudentiële regel niet lijkt te willen codificeren.

HR 28 september 2010, LJN: BL2823 – Overzichtbeschikking inzake beklag tegen beslag (art. 552a Sv)

Een voor de praktijk belangrijke uitspraak over beklagzaken inzake (conservatoir) beslag. De Hoge Raad zet op een rij wat in 552a Sv-procedures de na te leven procedurele voorschriften zijn en welke maatstaven bij de beoordeling van de klaagschriften worden aangelegd.

Het samenvatten van deze overzichtsbeschikking heeft weinig zin; ik volsta hier met de signalering.

Literatuur

Proefschriften

- J.H. Crijns, *De strafrechtelijke overeenkomst; de rechtsbetrekking met het Openbaar Ministerie op het grensvlak van publiek- en privaatrecht* (diss. Leiden), Deventer: Kluwer 2010;
- J.A.A.C. Claessen, *Misdaad en straf; een herbezinning op het strafrecht vanuit mystiek perspectief* (diss. Maastricht), Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2010;
- C. Paulussen, *Male captus bene detentus? Surrendering suspects to the International Criminal Court* (diss. Tilburg), Antwerpen: Intersentia 2010.

Oraties

- D. Siegel, *Maffia, diamanten en Mozart* (oratie Utrecht), Pompe reeks, deel 62, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2010;
- M. van San, *De aantrekkingskracht van 'gevaarlijke' mannen* (oratie Utrecht), Pompe reeks, deel 61, Den Haag Boom Juridische Uitgevers 2010.

Overig

- F. Koenraadt (red.), *Subjectiviteit in strafrecht en psychiatrie*, Pompe reeks, deel 63, Den Haag: Boom Juridische Uitgevers 2010;
- R.S.T. Gaarhuis, T. Kooijmans & Th.A. de Roos (red.), *Vertrouwen in de strafrechtspleging*, Deventer: Kluwer 2010;
- Jan Fermon & Ties Prakken, *Politieke verdediging, Een analyse van historische en actuele politieke strafzaken en de strategie van de verdediging*, Nijmegen: Wolf Legal Publishers 2010.